

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

H. Martensen:

A. S. Ørsted's
jordefærd.
1860.

161-570.

Bed

Anders Sandøe Orstedes

Fordefærd

i Frue Kirke den 9de Mai 1860.

Af

Biskop Dr. Martensen.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Gyldendalste Boghandling.

Indesl. Bortrokket.

1860.

Med

Anders Sandøe Ørstedes

Zordefærd.

Bed

Anders Sandøe Ørstedes

Fordefærd

i Frue Kirke den 9de Mai 1860.

Af

Biskop Dr. Martensen.

Kjøbenhavn.

Forlagt af den Guldendalske Boghandling (F. Hegel).

Thieles Bogtrykkeri.

1860.

Alt er Forfængelighed, sagde Prædikeren, det er idel Forfængelighed Altsammen. Og hvad har da et Menneske af alt sit Arbejde under Solen? Saaledes maatte vi vistnok sige, maatte isærdeleshed sige det iblandt Gravene, maatte ogsaa sige det her ved denne Baare, dersom vi kun vilde see hen til Omskiftelsen og Omskiftelsens Magt i det menneskelige Liv og de menneskelige Ting, dersom vi kun vilde fæste Blikket paa Tidens rastløse Strøm, der bortskyller Alt, hvad Mennesker have arbejdet og bygget, ja bortskyller Throner og Riger og Throner og Templer gjorte af Menneskehænder og Menneskevidsdommens Værebbygninger, fører det Altsammen bort paa sin ustandselige Bølge, og tilsidst begraver Menneskene selv. Ja, dersom vi kun vilde stirre paa denne ustandselige, altbortrivende Strøm, da maatte vi vistnok sige: Alt er Forfængelighed under Solen! Men den samme gamle Prædiker, der er bleven Omskiftelsens Tolk paa

Jorden, har ogsaa sagt os, at der i Omstiftelsen er et Blivende, har ikke blot sagt os, at Støvet maa komme til Jorden igjen, hvoraf det er taget, men Aanden maa komme til Gud igjen, som gav den, den Gud, hvem vi looprise: Før Bjergene bleve til og Du dannede Jorden, ja fra Ewigheid til Ewigheid er Du vor Gud; men har dermed ogsaa sagt os, at hvad der stammer fra Gud i et Mennekeliv og fra Aanden, som Gud gav, fra Aandens Kald i et Mennefte, er ikke forfængeligt, thi det har sin Rod i det Blivende. Og denne trøstende Tanke om det Blivende i Omstiftelsen ville vi fastholde, idet vi ville bringe vort sidste Farvel til denne Hensøvede, ville bringe Anders Sandøe Ørsted vort sidste Farvel. Thi visseelig, der var det i denne Mands Liv og i hans Gjerning, som ikke var Forfængelighed! Og Aandens Kald, som han har havt iblandt os, og Aandens Gjerning, som han har udført iblandt os, skal ikke glemmes i hans Folk!

Hans Arbejdsdag under Solen har været lang og silde blev det Aften for ham. Spørge vi om hans Livs Morgen, da føres vor Tanke tilbage til den sidste Deel af det foregaaende Aarhundrede og Begyndelsen af dette, en Tid, der naar vi betragte den med Aandens Dø, kan kaldes en Morgenrødens Tid for vort Fædreland, da Aandens Kald mægtigt rørte sig

iblandt os til at frembringe en ny og bedre Skikkelse af Livet. Hvilken Rigdom af Aandens Gaver blev dog ikke skjænknet vort Fædreland i hiin Morgenrødens Tid! Der var den, til hvem Aandens mægtige Kald udgik, i udødelige Sange at fremkalde Fortids Minde-der til at vække den fædrelandske Aand i Folket. Der var den, til hvem det hellige Kald udgik, paany at forkynde Christi Evangelium i dets Keenhed og Herlighed. Og som Sangens Rige og Troens Rige atter oplode deres Livskilder, saaledes ogsaa Videnskaben sine. Der var saaledes den, der fik Aandens Kald til at granske Naturen, granske den iynlige Verdens Hemmeligheder. Men da var der ogsaa en Anden, som fik det Kald at granske den sædelige Verdens Love, granske den underfulde Lov i Menneskets Indre, der opløfter os over Naturen og Naturens Lov med Bevidstheden om Pligt og Tilregnelser og Ansvar; og da isærdeleshed at granske Loven for den guddommelige Ordning paa Jorden, hvilken vi kalde Staten, den jordiske Retfærdigheds Rige. Og iblandt Fædrelandets Tænkere og Fædrelandets Lovkyndige skal Anders Sandøe Drsted nævnes iblandt de Uforglemmelige. Hvo kan beregne, hvad Folket, hvad Fædrelandet skylder denne Mand? Dersom No-
gen kan kaldes en fædrelandsk Tænkere, da visselig han. Thi Fædrelandets Lovgivning og Fædrelandets

Retstilstande og Retshforholde og Indretninger, som disse have dannet sig igjennem Folkets Historie, vare Gjenstanden for hans dybe og omfattende Gransking, og det var jo en Grundtanke hos ham, at al Videreuddannelse, al Fremmskriden, al Udvikling ikke blot skulde gaae ud fra almindelige Begreber og forudsatte Tanker, men fra det, som er Givet i Folkets Natur og Folkets Historie. Og hvo kan værdigt skildre de Gaver, med hvilke han hertil var udrustet, Gaver, der vare sjeldne og overordentlige af Naturen, men som voxede og forøgedes gjennem det utrættelige Arbeide, at vi paa ham kunne anvende Ordet om den Tjener, der havde faaet de fem Talenter, men som saaledes arbeidede, at han vandt fem Talenter til. Hans Hukommelse var et stort, til det Vidunderlige grændsende Forraadskammer, af hvilket han til enhver Tid med Vethed kunde fremdrage endog saa det Fjerne, og hvad han saaledes fremdrog, det fremdrog han for den skarpe Tænkning, for Dømmekraftens gjennemtrængende Lys, og selv det Ringeste, det meest Enkelte fik Betydning ved det Lys, hans Tanke udbredte derover. Ja, der var Lys i denne Tanke og der var Følelse for Ret og Retfærdighed i dette Hjerte; og hvilken Omhu, hvilken Samvittighedsfuldhed i Granskingen, i Overveielserne, en Sandhedskjærlighed, der forsmaaede

det Glimrende, fordi den kun søgte det Sande og Rette og dette alene. Hvo kan beregne de Virkninger, den Vækkelse, den Oplysning og Veiledning, den Befræstelse i Retsfærdighed, som er udgaaet fra denne Mand? Danmarks Lovkyndige trindt omkring i vort Land nævne ham som deres Lærer, nævne ham som Lovkyndighedens store Lærer og Begrunder i vort Fædreland i dette Aarhundrede.

Men ikke blot skal det med Taknemmelighed mindes, at denne Mand har været en Lærer iblandt os; det skal ogsaa med Taknemmelighed mindes, at han har tjent Staten, har tjent Konge og Fædreland i de vigtigste og høieste Statsemployer. Ikke formaae vi her udførligt at skildre hvilken stor og indgribende Indflydelse han har udøvet paa saa mange af de vigtigste Love, Foranstaltninger og Indretninger; som han jo, da Danmarks Konge — det er nu en Menneftesalder siden — aabnede Stændernes Forsamlingsfale, i saa høi Grad var medvirkende ved Grundlægningen af det nye Værk, der har været et saa vigtigt Led i vor Samfundsudvikling. Men derom ville vi minde, at der var den Tid i Danmark, — den staaer endnu saa levende for de Flestes Erindring — da denne Mandes Gjerning og Virksomhed fandt den almindeligste Paafjonnelse, da den Viisdommens og Maadeholdets Aand, den Retsfærdighedens og Willig-

hedens Mand, i hvilken han deeltog i Styrelsen og Ledelsen af vore Samfundsanliggender, eenstemmigt og høit anpristes, og der er ikke nogen Mand i Danmark i dette Aarhundrede, der i fuldere Betydning har kunnet kaldes Kongens og Folkets Mand. Kongens og Folkets Mand! Ja vi vide det, at Omstiftelsens ustandselige Strøm ogsaa heri gjorde en Forandring; vi vide det, at der ere Omstiftelsens Skygger, Aftenstygger, som indblande sig i den lyse, den skønne Erindring! Skulle vi da maaskee, idet vi betænke denne Omstiftelse, sige: det er dog kun Forsængelighed Altsammen, idel Forsængelighed under Solen? Ja vel ville vi sige, at Folkegunst og Fyrstegunst, dersom et Menneske dertil vilde binde sit Hjerte, er idel Forsængelighed. Men det er ikke Forsængelighed at bevare Trostab mod den Overbeviisning, der har bekræftet sig for Samvittigheden og den prøvende, granskende Tanke, ogsaa da, naar denne Overbeviisning ikke deles af Mængden. Det er ikke Forsængelighed at vandre sin Vej alene, naar dette skeer i Pligtens Bevidsthed. Det er ikke Forsængelighed at vedblive sit Arbeide i Pligtens Tjeneste, ogsaa da, naar dette Arbeide ikke paastjønnes. Vi kunne og skulle ikke her ville besvare Spørgsmaal, der jo endnu ere svævende, svævende under en langt høiere Domstol end Nutidens og Dieblikkets, og som først Fremtiden skal

klare. Men dette ville vi sige: En Retfærdigs Ihukommelse er i Betsignelse! ville sige det i den Betydning, at Ret og Retfærdighed, som de havde fremstillet sig for hans Samvittighed og hans prøvende, alvorligt granskende Tanke, vedbleve at være hans Livs Løsen indtil det Sidste. Og da ville vi ogsaa mindes det Ord af den gamle Prædiker: Alt har sin Tid under Solen. Der er Tid til at plante, og der er Tid til at oprykke; der er Tid til at bygge og der er Tid til at nedbrøde; der er Tid til at afsprede og der er Tid til at samle; der er Tid til at faare og der er Tid til at læge. Alt har sin Tid under Solen. Og saa tør det da ogsaa forventes, at under al denne Omstiftelse ogsaa den Tid vil komme, da der vil blive dømt en retfærdig Dom over Fortjenesten, og da der vil blive dømt ikke en uretfærdig, af Lidenskaber omtaaget, men en retfærdig Dom over hvad der monne været feilet.

Alt har sin Tid under Solen. Og saa har da nu ogsaa dette mærkværdige, dette indholdsrige Liv havt sin Tid under Solen, og dets Indhold skal overgives til Historiens Aarbøger. Men da ville vi ikke glemme, at dette Liv ogsaa har et andet, end høiere, end bedre Indhold end det, der nærmest har sin Plads i Historiens Aarbøger. Thi det Bedste i et Menneskeliv er dog ikke hvad et Menneske virker og udretter udenfor

fig ved sit Arbeide og sin Lands Gaver, eller hvad et Menneſte udvortes oplever — og den ſom lever længe, oplever jo Meget og overlever jo Meget, — men det Bedſte i et Menneſtes Liv er hvad der under Alt dette bygges op i hans eget indvortes Menneſte. En Ketsfærdiges Ihukommelse er i Belſignelſe, ſagde vi. D han ſom her hviler, han vidſte, følte det dybt, at menneſkelig Ketsfærdighed og menneſkelig Stræben, ſelv den redbeligſte, den alvorligſte, dog tilſidſt vilde være Forſængelighed, vilde være en uopløſt Modſigelſe, hvori Menneſteſjælen ikke kan finde Hvile, derſom der ikke var aabnet os Afgang til Guds Fadernaade i Chriſti Evangelium. Loven, den underfulde Lov i Menneſtets Indre, der opløſter os over Naturen og Naturens Lov, og for hvis Majestæt han allerede i ſin tidlige Ungdom havde høiet ſig i Grefrygt, førte ham mere og mere til Naadens og Kjærlighedens Evangelium. Og ſkjøndt han hørte til de Wiſe og var fortrolig med Menneſteaaandens dybeſte Tanker, dog ſøgte og fandt han ſin Opbyggelſe i det Evangelium, der aabenbarer for de Umyndige hvad der er ſkjult for de Wiſe og Forſtandige; og aldrig fattedes han i Menighedens Forſamling, ſaalænge det formedelſt Vegemet var ham muligt der at ſamles, og indtil ſine ſidſte Dage ſyſſelſatte han ſig ofte med Guds Ords Betragtning, ſom jo ogſaa Chriſti Evangelium, de Umyn-

diges Evangelium er det Eneste, som i Sandhed er Ngt under Solen, medens alt Andet, med hvad Navn det end monne nævnes; hører til det Gamle, hvorom der maa siges: der er intet Ngt under Solen! Og da ville vi ogsaa mindes, at for ham vare Tro og Kjærlighed uadskillelige. Ja de, som vare ham de Nærmeste og nu i Veemod savne ham i deres Freds, men unde ham den Fred, til hvilken han er indgangen, og de som stode ham nærmere, hans Venner, Eldre og Yngre, og saa Mange, Mange, der traadte i Forhold til ham paa hans lange Livsbane, kjende den Kjærlighed, der var i hans Hjerte, den Elskelighed, den Keenhed, det Genfold, som var i al hans Omgængelse. Jeg siger Genfold, thi som Digteren har sagt om ham:

Thi vi saae den vise Tænkter
Med et Barns Uskyldighed.

Nu er han indgangen til den uforstyrrelige Fred! Men vi bringe ham vor Tak, vor Kjærligheds Farvel. Ja dyrebare, uforglemmelig er Du for vort Hjerte!

Alt er Forkængelighed, sagde Prædikerens, og Omskiftelsen, skjøndt vi erkjende dens Lov, erkjende dens Nødvendighed under Solen, dog vækker den Savnets og Veemodets Følelser i vore Hjerter. O Gud være lovet, at der i Omskiftelsen er et Blivende, og til dette Blivende hører ogsaa Erindringen om store og ædle Mennesker. Vi ville trofast bevare Erindringen, og Erindringen

skal visseelig ogsaa være i Betsignelse i kommende Slægter; men da lad mig ogsaa end eengang gjentage Ordet: Alt har sin Tid under Solen. Og da lader os Alle med hverandre betænke, at ogsaa vi have vor Tid under Solen, thi end kaldes vi jo til Livets Gjerning og Arbeide i den bevægede, stormfulde Tid. O lader os tragte efter at hvad vi arbeide og bygge og plante, dog maa have sin Rod i det Blivende! Thi vi vide det, den samme Omkiftelsens Lov, den samme ustandselige, altbortrivende Strøm vil ogsaa komme over os og vore Bygninger, hvad enten vi tænke paa det Større eller paa det Mindre. Vi vide det, at ogsaa paa os og hvad vi kalde Nyt, kan det Skriftens Ord saa snart komme til at gaae i Opfyldelse: See deres Fødder, som skulle bære dig ud, staae allerede for Døren! O lader os tragte efter, at dog det indvortes Væsen i vore Gjærninger, at dog Aanden i vore Gjærninger maa have sin Rod ikke i det Forgængelige, men i det Blivende! Og da ville vi med hverandre forene os i en Bøn for Danmarks, for Fædrelandets Fremtid, bede, at Aandens Kald mægtigt maa røre sig iblandt os, og at det maa gives dem, der skulle være Aandens Redskab iblandt os, at udføre deres Kald i Troskab og Rettsindighed og Selvopoffrelse og Kjærlighed til Konge og Fædreland! Og i denne Bøn ville vi indeslutte de Unge iblandt Fædrelandets Sønner, af hvilke en

talrig Kreds i Grefrygt har forsamlet sig ved denne Baare. I Grefrygt — thi visseelig, der gives en Fortjeneste af Fædrelandet, som er uafhængig af og høiere end de skiftende Tidsstemninger; og kun den Fortjeneste af Fædrelandet, kun den Fortjeneste af Videnskaben, er den sande, den virkelige, som kan taale Omskiftelsen og trods Omskiftelsen være en blivende, en uforgængelig Fortjeneste! Til Dig Du Aandernes Fader, Høienes Fader opløste vi vor Bøn! Du udsender Din Aand og de skabes; Du tager Din Aand fra dem og de forgaae. Du fornyer Jordens Skikkelse! O Du, som er vor Tilflugt fra Slægt til Slægt, Du som har Folkenes Tider og det enkelte Menneskes Tider i Din Haand: giv ogsaa os Viisdoms og Styrkes Aand, Raads og Forstands Aand! Du som skaber Mørket og Morgenrøden: giv Morgenrødens Tider med Morgenrødens Børn! Din Velsignelse være over det dyrebare Fædreland. Din Velsignelse være over Konge og Folk! Amen.
